

**ÖVERKLAGANDENÄMNDEN
FÖR NÄMNDEMANNAUPPDRAG**

DATUM
2024-03-07

DIARIENR
25-2024-5

Klagande

Lennart Eriksson

Överklagat beslut

Värmlands tingsrätt beslut den 31 januari 2024, dnr TVD 2024/5(25), se bilaga

Saken

Entledigande av nämndeman

Överklagandenämndens avgörande

Överklagandenämnden avslår överklagandet.

Bakgrund

Värmlands tingsrätt har entledigat Lennart Eriksson från uppdraget som nämndeman vid domstolen med hänvisning till att han på sin Facebook-sida lagt ut en fil där han framför en sång och att texten kan uppfattas som att den förespråkar våld på ideologisk grund. Domstolen konstaterade att även om Lennart Eriksson har rätt till yttrandefrihet så bedömdes hans sång i så hög grad skada allmänhetens förtroende och tilltro till rättskipningen att han är olämplig som nämndeman.

Yrkanden m.m.

Lennart Eriksson yrkar att tingsrättens beslut ska upphävas och anför bl.a. följande.

Den sång som han har lagt ut på sociala medier innehåller inte någon uppmaning om att döda islamister. Den innehåller i stället en beskrivning av en tänkt situation där militanta islamister genom ett enligt folkrätten förbjudet anfallskrig vill angripa och döda dem som inte vill underkasta sig den islamistiska lagen sharia och ett enligt folkrätten tillåtet försvarskrig där det är tillåtet att döda den islamistiske fienden. I vistexten anges bara en ideologi, nämligen islam och det kan ju knappast hävdas att han i vistexten förespråkar det våld som utgår från denna ideologi. Vistexten går ju tvärt emot ut på att göra motstånd mot denna ideologi. Det är ett försvar av den judisk-kristna västerländska demokratiska och liberala civilisationen. Han har drabbats av repressalier för att han använt sig av sin grundlagsskyddade yttrandefrihet.

Det kan ifrågasättas vilket beviskrav som gäller i fråga om entledigande av nämndeman och i vilken utsträckning hans vistext skadar allmänhetens förtroende för rättskipningen. För att kunna entledigas krävs enligt lagtexten att det är visat att han är olämplig för uppdraget. Domstolen har i sitt beslut angett att det *kan uppfattas* som att vistexten förespråkar våld på ideologisk grund medan i pressmeddelande anges att det ”finns en *uppenbar* risk att personer som får sin sak prövad av domstolen inte känner förtroende för” honom. Beviskravet *uppenbart* är uppenbart mycket starkare än beviskravet *kan uppfattas*.

Av förarbetena till bestämmelsen om entledigande framgår att olämpligt agerande utanför uppdraget som nämndeman bör bedömas med viss försiktighet och att det kan vara tillräckligt att domstolen i ett enskilt samtal påtalar det olämpliga. Han har vid samtal med lagmannen påtalats det olämpliga och vid denna tidpunkt hade Facebook antagligen redan tagit bort sången. Då domstolens begäran att han skulle avgå som nämndeman bland annat utgör ett grundlagsbrott har han dock på nytt lagt ut länken på internet, om än inte direkt på Facebook.

Skälen för överklagandenämndens avgörande

Aktuella bestämmelser och förarbetsuttalanden

Enligt 4 kap. 8 § andra stycket rättegångsbalken, RB, ska domstolen entlediga en nämndeman som genom att begå brott eller på annat sätt har visat sig olämplig för uppdraget.

Av förarbetena till bestämmelsen framgår bland annat följande. En nämndeman deltar i rättens avgörande som representant för allmänheten. För att syftet med medverkan av nämndemän ska uppfyllas måste de personer som verkar som nämndemän vara väl lämpade för uppdraget så att allmänheten känner förtroende för dem. Utgångspunkten för om entledigande ska ske bör vara om nämndemannens medverkan i objektivt hänseende bedöms skada allmänhetens förtroende för den dömande verksamheten. När det gäller annat förtroendeskadligt beteende än brottslighet kan det vara fråga om tillstånd, ageranden och uttalanden både inom och utanför nämndemannarollen. Det kan exempelvis gälla nämndemän som meddelats näringsförbud eller som vid upprepade tillfällen kommit för sent till sin tjänstgöring. Enligt regeringen bör dock olämpligt agerande utanför uppdraget som nämndeman bedömas med viss försiktighet. Det kan beroende på omständigheterna vara tillräckligt att domstolen i ett enskilt samtal med nämndemannen påtalar det olämpliga i hans eller hennes agerande. Ett entledigande kan även föregås av ett beslut om avstängning (se prop. 2013/2014:169 s. 26 f).

Om yttrandefrihet m.m.

Regeringsformen, RF, tillförsäkrar varje medborgare grundläggande fri- och rättigheter såsom yttrandefrihet (2 kap. RF). Det skydd för yttrandefriheten som RF anger är ett skydd gentemot ”det allmänna”. Skyddet innebär att myndigheter inte får ingripa vare sig formellt eller informellt mot en enskild för att denne använt sig av sin grundlagsfästa rätt att yttra sig i massmedier eller på annat sätt ge uttryck för sin uppfattning i en viss fråga.

En enskilds grundlagsskyddade fri- och rättigheter måste alltså respekteras och de åtgärder som vidtas av det allmänna får inte ha karaktär av bestraffning eller något slags sanktion för att han eller hon har utnyttjat sin rätt. När det gäller anställnings- eller uppdragsförhållanden kan det dock finnas situationer där det med hänsyn till omständigheterna får anses godtagbart att vidta åtgärder mot en enskild på grund av förhållanden som har samband med att han eller hon har ut-

nyttjat sina grundlagsfästa fri- och rättigheter. Även ordinarie domare har yttrandefrihet, men en sådan rättighet får anpassas till kraven på domstols oavhängighet och opartiskhet. Det är mot denna bakgrund av yttersta vikt att en domare strävar efter att uppträda på ett sätt som inte medför att hans eller hennes opartiskhet till såväl parter som sakfrågor som domstolen har att handlägga kan ifrågasättas. Motsvarande synsätt måste kunna tillämpas beträffande nämndemän.

Även i övrigt bör en domare – i såväl yrkeslivet som privat – sträva efter att uppträda på ett sådant sätt att allmänhetens förtroende för den dömande verksamheten upprätthålls. Detta gäller även vid användning av sociala medier.

Överklagandenämndens bedömning

Frågan i ärendet är om tingsrätten haft fog för sitt beslut att entlediga Lennart Eriksson från uppdraget som nämndeman med hänvisning till att denne visat sig vara olämplig för uppdraget.

När nämndemän gjort offentliga uttalanden som kunnat medföra att en objektiv iakttagare fruktar en partisk hållning hos nämndemannen har överklagandenämnden funnit att nämndemannens fortsatta medverkan i objektivt hänseende skulle skada allmänhetens förtroende för den dömande verksamheten. Grund för entledigande har därmed funnits (se t.ex. överklagandenämndens beslut i dnr 25-2016-8, 25-2017-7 och 25-2018-10).

Lennart Eriksson har som alla andra rätt att använda sociala medier och där ge uttryck för sina åsikter. Med hänsyn till uppdraget som nämndeman och förtroendet för den dömande verksamheten bör dock särskild försiktighet iakttas. Det innebär att ageranden och uttalanden inte får påverka uppfattningen om nämndemannens opartiskhet eller oberoende.

Lennart Eriksson har på sin Facebook-sida lagt ut en fil där han framför en sång och överklagandenämnden instämmer i tingsrättens bedömning att texten kan uppfattas som att den förespråkar våld på ideologisk grund. Genom att lägga ut sången i en fil på en Facebook-sida har den blivit offentlig. Det finns enligt överklagandenämndens mening en rimlig grund för att en objektiv iakttagare kan frukta en partisk hållning hos honom. Han har trots att sidan tagits bort lagt ut en ny länk på internet. Det är tydligt att Lennart Eriksson inte förstått att hans agerande kan påverka uppfattningen om hans opartiskhet. Hans medverkan som nämndeman bedöms därmed skada allmänhetens förtroende för den dömande verksamheten. Tingsrätten har därför haft fog för att entlediga Lennart Eriksson från hans uppdrag som nämndeman. Hans överklagande ska därför avslås.

ÖVERKLAGANDENÄMNDEN
FÖR NÄMNDEMANNAPPDRAK

DATUM
2024-03-07

DIARIENR
25-2024-5

Beslutet kan enligt 4 kap. 8 b § RB inte överklagas.

I överklagandenämndens beslut deltog överklagandenämndens ordförande Ylva Johansson, vice ordförande Agneta Ögren samt ledamöterna Eva Sonidsson, Bertil Kjellberg och Stefan Blomquist. Föredragande var nämndens sekreterare Birgitta Törnered.

På överklagandenämndens vägnar

Ylva Johansson

Birgitta Törnered

Part

Lennart Eriksson

Saken

Entledigande av nämndeman

Beslut

Nämndemannen Lennart Eriksson, 19560402-6236, entledigas från sitt uppdrag som nämndeman vid Värmlands tingsrätt.

Bakgrund

Sedan tingsrätten uppmärksammats på att Lennart Eriksson på Facebook lagt ut en sång/dikt med, som det stod i e-postmeddelandet, en uppmaning om att "döda/mörda muslimer" kallades Lennart Eriksson till ett möte. Vid mötet spelades sången upp och Lennart Eriksson förklarade bland annat att det var han som sjöng, att det är han som skrivit sången och att det som sägs i sången är sant.

I ett beslut den 12 januari 2024 stängdes Lennart Eriksson av som nämndeman vid Värmlands tingsrätt. Samma dag skickades ett föreläggande till Lennart Eriksson vari han informerades om att tingsrätten övervägde att entlediga honom som nämndeman och han gavs tillfälle att senast den 22 januari 2024 lämna synpunkter innan tingsrätten beslutade i ärendet.

Lennart Eriksson har anfört att han anser att tingsrätten omedelbart ska upphäva beslutet om avstängning och skriva av ärendet om entledigande som nämndeman. Han har därutöver anfört följande. Allt annat vore skadligt för svenska myndigheters, rättsväsendets och domstolarnas anseende och för förtroendet till dem. Att besluta om entledigande som nämndeman skulle dessutom utgöra ett brott.

Lennart Eriksson har också hänvisat till bland annat en anmälan till JO.

Skälen för beslutet

Tillämpliga bestämmelser m.m.

Till nämndeman får enligt 4 kap. 6 § tredje stycket rättegångsbalken endast den utses som med hänsyn till omdömesförmåga, självständighet, laglydnad och övriga omständigheter är lämplig för uppdraget.

I 4 kap. 8 § andra stycket rättegångsbalken anges att domstolen ska entlediga en nämndeman som genom att begå brott eller på annat sätt har visat sig olämplig för uppdraget.

Av förarbetena (prop. 2013/14:169 s. 26) till regleringen framgår bland annat följande. En nämndeman deltar i rättens avgöranden som representant för allmänheten. För att syftet med medverkan av nämndemän ska uppfyllas måste de personer som verkar som nämndemän vara väl lämpade för uppdraget så att allmänheten känner förtroende för dem. Utgångspunkten för om entledigande ska ske bör vara om nämndemannens medverkan i objektivt hänseende bedöms skada allmänhetens förtroende för den dömande verksamheten. När det gäller annat förtroendeskadligt beteende än brottslighet kan det vara fråga om tillstånd, ageranden och uttalanden både inom och utanför nämndemannarollen.

Tingsrättens bedömning

Lennart Eriksson har alltså på sin Facebook-sida lagt ut en fil där han framför en sång. I sången sjunger Lennart Eriksson bland annat att islamister kom för att döda svenskarna, att svensken grävde upp en stridsyxastor för att slå islamist och att den som överlever är den som dödar först.

Tingsrätten bedömer att texten kan uppfattas som att den förespråkar våld på ideologisk grund. Även om Lennart Eriksson är nämndeman har han naturligtvis rätt till yttrandefrihet. Det är dock inte detsamma som att man som nämndeman kan uttrycka vad som helst och ändå fortsatt vara lämplig för uppdraget. Som nämndeman måste man iaktta en särskild försiktighet vad gäller valda uttryckssätt. Detta för att inte skada förtroendet för den dömande verksamheten. Utifrån detta anser tingsrätten vid en samlad bedömning att Lennart Erikssons sång i så hög grad skadar allmänhetens förtroende och tilltro till rättsskipningen att han är olämplig för sitt uppdrag. Lennart Eriksson ska därför entledigas från uppdraget som nämndeman vid tingsrätten.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Beslutet får överklagas. Överklagandet ska ges in till tingsrätten inom tre veckor efter att klaganden tagit del av beslutet. Överklagandet ska vara ställt till Överklagandenämnden för nämndemannauppdrag.

Anders Domert

Lagman